

Uwagi do wyników ankiety
„Monitoring działań miast UMP na rzecz adaptacji do zmian klimatu”
luty 2015 r.

1. Ankieta została przeprowadzona przez Unię Metropolii Polskich wśród jej 12 miast członkowskich w ramach projektu prowadzonego w partnerstwie z Instytutem na rzecz Ekorozwoju, m.st. Warszawą i Verband Region Stuttgart - tytuł Projektu: Przygotowanie strategii adaptacji do zmian klimatu z wykorzystaniem map klimatycznych i partycypacji społecznej, Numer Projektu: LIFE13 INF/PL/000039 (w skrócie „Adaptcity”). Zebrane w wyniku ankiety informacje będą przedmiotem m.in. dyskusji i weryfikacji podczas pierwszego spotkania Komisji Reprezentantów Metropolii, będą podstawą monitoringu prowadzonego w ramach Unii Metropolii Polskich w trakcie realizacji projektu Adaptcity.
2. Podstawową przesłanką w konstrukcji kwestionariusza było założenie słabości gromadzenia danych w miastach Unii Metropolii Polskich w układzie terytorialnym, obrazujących występowanie zjawisk w zakresie zmian klimatycznych i działań dostosowawczych w poszczególnych fragmentach miasta, stanowiących funkcjonalne całości (dzielnicach, osiedlach, miejscowościach). Wyniki ankiety potwierdziły brak agregacji szeregu danych w układzie terytorialnym. W dalszym ciągu mamy do czynienia z analizą i opisem danych w układzie branżowym, często na potrzeby przedsiębiorstw komunalnych czy administracji samorządowej, a nie na potrzeby grup mieszkańców, jak i ich zrzeszeń.
3. Wyniki ankiety pokazują także, że w miastach Unii Metropolii Polskich informacja o działaniach miast na rzecz adaptacji do zmian klimatu jest rozproszona w jednostkach urzędów miast oraz innych jednostkach organizacyjnych. Stan w zakresie gromadzenia i przetwarzania tych informacji nie jest zasadniczo różny od informacji w innych zakresach działania samorządu miejskiego. Unia Metropolii Polskich wielokrotnie postulowała konieczność zmian w organizacji systemu statystyki publicznej i włączenie jednostek samorządu terytorialnego do organizacji administracji statystycznej, co polepszyłoby zasady i warunki pozyskiwania danych i zarządzania nimi w związku z realizowanymi zadaniami publicznymi przez jednostki samorządu terytorialnego.
4. Zebrane w ramach ankiety dane wymagają krytycznej analizy pod kątem poprawności zadawanych pytań i zakresu przekazywanych zwrotnie danych przez miasta. Konieczna jest także krytyczna ocena przydatności zebranych danych do stałego monitoringu w ramach projektu Adaptcity, a także po jego zakończeniu, która może skutkować eliminacją niektórych danych z monitoringu oraz poszerzeniem zakresu zbierania danych i analizy o inne niż zawarte w niniejszej ankiecie. Analizy takie będą następnym działaniem Unii Metropolii Polskich w ramach projektu Adaptcity.
5. Uwagi ogólne do danych zaprezentowanych w ankiecie przedstawiają się następująco. Każde miasto miało do wypełnienia 79 pozycji w tabeli ankietowej. Brak danych wskazały w niektórych pozycjach wszystkie miasta - do 10 % - wskazała tylko Bydgoszcz, od 10 do 20

% - Katowice, Poznań, Szczecin, od 20 do 30% - Białystok, Gdańsk, Lublin, Warszawa, Wrocław, powyżej 30 % - Kraków, Łódź, Rzeszów.

Wskazane byłoby wyjaśnienie, co jest przyczyną tak dużej rozbieżności w danych (dostęp do danych). Najwięcej rubryk „brak danych” oznaczono w dziale „Energia”. W 136 przypadkach miasta wpisały „brak danych” (na ogólną liczbę 348 pozycji). Dwa miasta (Bydgoszcz, Katowice) wypełniły wszystkie pozycje.

6. Szczegółowe uwagi do ankiety:

Ad. I. Woda

1) Wymaga wyjaśnienia, jakie kryteria zostały przyjęte w poszczególnych miastach do określenia powierzchni miasta zagrożonej powodzią, jako tereny potencjalnie zalewowe. Kryteria te należałoby ujednoczyć, gdyż – wydaje się – niektóre miasta (np. Kraków) przyjęły zasięg wody 1000-letniej wg dotychczasowych „Studiów ochrony przeciwpowodziowej”, inne (np. Warszawa) wg jeszcze nie obowiązujących map zagrożenia powodziowego. Wskazane byłoby zweryfikowanie danych w tej części ankiety po oficjalnym przekazaniu nowych map zagrożenia powodziowego jednostkom samorządu terytorialnego (pkt I.1-4).

2) Wskazana jest weryfikacja danych – czy w Warszawie lokalne podtopienia występują tylko na powierzchni 0,5 ha? (pkt I.5.)

3) Zmiany wymaga pytanie 6 w kategorii I. Woda: *czy i na jakiej powierzchni terenów wyłączonych z produkcji rolnej, wyposażonych w melioracje, powstała w latach 2010-2014 nowa zabudowa mieszkaniowa*. Poprawnie zadane pytanie powinno dotyczyć nie gruntów „wyłączonych z produkcji rolnej”, ale gruntów, dla których dokonano zmiany przeznaczenia z rolnych na nierolnicze. Miasta nie podając danych zaznaczały, że od 1.01 2009 do 5.09. 2014 przepisy w sprawie odrolnień nie dotyczyły miast (nie było obowiązku wyłączania gruntów rolnych w miastach z produkcji rolnej). Decyzje takie stały się ponownie konieczne od II połowy 2014 roku. Miasto Szczecin, które jako jedyne podało te dane, zaznaczyło, że podana powierzchnia dotyczy wyłącznie tego półrocznego okresu.

4) Trudno zrozumieć brak danych w zakresach pozostałych pytań w kategorii I. Woda, np. w pytaniu 4: *ile pozwoleń na budowę wydano w latach 2010 - 2014 na terenach zagrożonych powodzią (na podstawie decyzji o warunkach zabudowy oraz na podstawie planów miejscowych)* - tłumaczenie miast, że nie mają obowiązku prowadzenia oddzielnych statystyk pozwoleń wydanych w oparciu o plany miejscowe i w oparciu o decyzje o warunkach zabudowy, jest nie do przyjęcia, ponieważ takie informacje - nawet bez prawnego obowiązku ich agregacji - powinny być znane planistom miejskim.

Ad II. Energia

1) Ponad połowa ankietowanych miast w większości rubryk wpisała „brak danych”. Jednak niektóre (Bydgoszcz, Katowice) przekazały kompletne dane. Należy wyjaśnić, czy wiąże się to z faktem, iż te miasta mają już przyjęte programy i projekty, o których mowa w tytule.

2) Dość słabo wypadł monitoring miast w zakresie kategorii II. Energia. Większość danych w tym zakresie podały jedynie miasta: Bydgoszcz, Katowice i Poznań, czyli miasta, które posiadają odpowiednie dokumenty strategiczne, takie jak - *Plan Działań na Rzecz Zrównoważonej Energii (SEAP)* - Bydgoszcz, zaktualizowane *Założenia do Planu*

zaopatrzenia miasta w ciepło, energię elektryczną i paliwo gazowe - Poznań, Białystok , Bydgoszcz, Plan działań na rzecz zrównoważonego zużycia energii dla Warszawy w perspektywie do 2020 czy Planu Gospodarki Niskoemisyjnej, które powinny zawierać zamieszczony w pytaniu ankietowym bilans energetyczny miasta. Posiadanie Planów Gospodarki Niskoemisyjnej jest warunkiem pozyskiwania środków unijnych w latach 2014-2020, między innymi na ekologiczny transport, a także wszystkie działania w zakresie klimatu. W dniu wypełniania ankiety miasta UMP nie dysponowały Planami Gospodarki Niskoemisyjnej lub (jak Łódź, Białystok czy Gdańsk) były w trakcie ich opracowywania (Ad. II.10-11-12).

3) Dziwi brak danych, zwłaszcza dotyczących zaopatrzenia w ciepło z palenisk indywidualnych (II.11), zwłaszcza w takich miastach, w których ten problem jest znany i nagłośniony (Kraków, Łódź, Rzeszów).

Ad. III. Tereny zielone

1) W kategorii III. Tereny Zielone zaznacza się brak szczegółowej wiedzy w miastach na ten temat. Tylko dwa miasta (Bydgoszcz i Wrocław) spróbowały oszacować procent miasta zajmowany przez tereny zieleni przydomowej (Bydgoszcz, Wrocław). Nieliczne miasta (Bydgoszcz, Katowice, Łódź, Poznań, Wrocław) potrafiły wskazać procent powierzchni miasta zajmowanej przez zielen osiedlową, a jeszcze mniej - na powierzchnię zielonych alei, zielonych dachów czy liczbę ścianek zieleni. W miastach na ogół nie wyróżnia się powyższych kategorii zieleni - w Szczecinie zielen osiedlowa figuruje w kategorii: parki i zieleńce publiczne.

2) W punkcie III. 13. d-h „brak danych” w przypadku większości miast świadczy o niedostatku statystyki tych zagadnień, które są podstawowe dla prawidłowego planowania przestrzennego. (Dotyczy zwłaszcza pkt. 13 d. i e.).

3) Znamienny jest brak wiedzy w miastach UMP odnośnie ogólnej liczby drzew zasadzonych na terenie miasta (o ile każde miasto podaje liczbę drzew zasadzonych w ramach decyzji wydanych przez Prezydenta Miasta, tylko nieliczne - (Bydgoszcz, Katowice, Łódź i Szczecin) potrafią wskazać liczbę drzew zasadzonych w ramach decyzji innych organów. Brak obowiązku ewidencjonowania tych decyzji nie zwalnia służby miejskie od posiadania wiedzy na ten temat.

4) Jest niezrozumiałe, że 3 miasta nie wiedzą („brak danych”), ile publicznych terenów zieleni założono w badanym okresie (pkt III.14).

Ad. IV. Transport

1) W kategorii IV. Transport niektóre miasta nie potrafią podać odsetka podróży realizowanych transportem publicznym, choć bez tej wiedzy trudno mówić o jakimkolwiek planowaniu transportu miejskiego.

2) Wszystkie miasta, z wyjątkiem Białegostoku i Rzeszowa, deklarują, że dysponują transportem o zasilaniu elektrycznym. Tylko trzy miasta (Kraków, Rzeszów i Warszawa) dysponują transportem o zasilaniu gazowym, przy czym w Rzeszowie 34,1 proc. podróży jest realizowany tym transportem, w pozostałych wymienionych miastach transport ten zajmuje śladowe miejsce i ciągle znajduje się w fazie eksperymentu.

Ad. V. Inne

1) W kategorii Inne - Tylko 4 z 12 miast UMP ma zidentyfikowane wyspy ciepła (Kraków, Łódź, Rzeszów i Warszawa).

2) Wszystkie miasta UMP deklarują, że mają uwzględnione w dokumentach planistycznych i strategicznych perspektywę zmian klimatu. Jednak większość z nich powołuje się wyłącznie na dokumenty planistyczne - Studium uwarunkowań i zagospodarowania przestrzennego oraz plany miejscowe. Liderem w tej dziedzinie jest Miasto Bydgoszcz, które posiada Plan Ochrony Klimatu i Adaptacji do Zmian Klimatu wraz z aktualizacją Planu.

Sporządzili:

Jacek Skorupski

Maria Starkowska

Igor Zachariasz